

Krzysztof Linde, Uniwersytet Gdański, Wydział Ekonomiczny

ASPIRACJE EDUKACYJNE I ZAWODOWE MŁODZIEŻY W POLSCE: WYNIKI BADANIA STOWARZYSZENIA EVENTRE

Abstrakt

Celem artykułu jest analiza aspiracji życiowych i zawodowych młodzieży oraz czynników, które warunkują ich realizację w kontekście współczesnych wyzwań społeczno-gospodarczych. Punktem wyjścia była ankieta przeprowadzona wśród młodych osób, a także przegląd literatury obejmujący raporty międzynarodowe (OECD, World Economic Forum), krajowe analizy przedsiębiorczości (PARP, GEM Poland) oraz badania nad zdrowiem psychicznym i motywacją młodzieży (UNAWEZA, Ryan i Deci). Wyniki wskazują na złożoność sytuacji młodych ludzi: z jednej strony charakteryzują się wysokimi aspiracjami edukacyjnymi i zawodowymi, z drugiej – napotykają na bariery instytucjonalne, psychologiczne i ekonomiczne. Kluczowe znaczenie mają kompetencje przyszłości, takie jak zdolność do uczenia się, kreatywność, elastyczność i współpraca, które pozwalają sprostać dynamicznie zmieniającemu się rynkowi pracy. Analiza pokazuje również rosnące znaczenie przedsiębiorczości młodzieży, choć nadal widoczna jest luka między deklaracjami a faktycznymi działaniami. Artykuł podkreśla potrzebę kompleksowych działań edukacyjnych i społecznych, które zwiększą szanse młodych ludzi na pełną realizację ich planów i aspiracji.

Słowa kluczowe: młodzież; aspiracje zawodowe; przedsiębiorczość; kompetencje przyszłości; motywacja

Wstęp

Okres młodości to czas intensywnych przemian i poszukiwania własnej tożsamości. Młodzi ludzie stoją wówczas przed kluczowymi wyborami edukacyjnymi i zawodowymi, które mają istotne znaczenie dla ich dalszej drogi życiowej. Proces ten odbywa się w warunkach gwałtownych zmian społecznych i gospodarczych, w tym przyspieszonej cyfryzacji, globalizacji oraz dynamicznego rozwoju nowych technologii. Te czynniki sprawiają, że oczekiwania wobec młodego pokolenia są coraz wyższe, a jednocześnie rośnie skala wyzwań, przed którymi muszą oni stawać¹.

Celem niniejszej pracy jest przedstawienie aspiracji zawodowych i edukacyjnych młodzieży w Polsce oraz wskazanie kluczowych wyzwań i barier, które napotykają na drodze do ich realizacji. Szczególną uwagę poświęcono analizie czynników sprzyjających rozwojowi

¹ *The Future of Education and Skills. Education 2030*, OECD Publishing, Paris 2018, s. 3, https://www.oecd.org/content/dam/oecd/en/publications/reports/2018/06/the-future-of-education-and-skills_5424dd26/54ac7020-en.pdf (dostęp: 14.09.2025); *The Future of Jobs Report 2020*, s. 2, World Economic Forum, Geneva 2020, https://www3.weforum.org/docs/WEF_Future_of_Jobs_2020.pdf (dostęp: 14.09.2025).

przedsiębiorczości i kompetencji przyszłości, a także roli szkoły, mentoringu i wsparcia społecznego w przygotowaniu młodych ludzi do wejścia na rynek pracy.

W niniejszym badaniu przyjęto hipotezę, że młodzież w Polsce posiada jasno określone aspiracje edukacyjne i zawodowe, jednak ich pełna realizacja jest ograniczana przede wszystkim przez bariery natury finansowej oraz psychologicznej (m.in. brak pewności siebie i niepewność ścieżki), a także przez niedostateczne dopasowanie systemu edukacji do wymogów rynku pracy.

Analiza opiera się na wynikach badania ankietowego przeprowadzonego przez Stowarzyszenie Eventre wśród uczniów szkół średnich z Pomorza, w okresie listopad-grudzień 2024 r., metodą CAWI, z wykorzystaniem doboru ochotniczego (n=322). Próba badawcza obejmowała osoby w wieku 15-18 lat, zróżnicowane pod względem płci, typu szkoły oraz poziomu klasy. Autor pracy, będący jednocześnie prezesem Stowarzyszenia, wykorzystuje zagregowane, anonimowe dane tej organizacji; nie przetwarzano danych osobowych.

1. Przegląd literatury dotyczącej uwarunkowań rozwoju i aspiracji młodzieży we współczesnym świecie

Współczesne badania nad młodzieżą wskazują, że proces kształtowania aspiracji zawodowych i życiowych zachodzi w dynamicznym otoczeniu społecznym i gospodarczym. Raport *MŁODE GŁOWY. Otwarcie o zdrowiu psychicznym* pokazuje, że zdrowie psychiczne młodych ludzi, ich poczucie sprawczości oraz zdolność do planowania przyszłości są ściśle powiązane z warunkami edukacyjnymi i społecznymi, w jakich dorastają. W szczególności podkreśla się rosnący poziom lęku i niepewności, co ma bezpośredni wpływ na podejmowane decyzje dotyczące kariery i rozwoju osobistego².

Te obserwacje są zgodne z ujęciem psychologicznym przedstawionym w teorii autodeterminacji, według której podstawą motywacji i dobrostanu człowieka są trzy uniwersalne potrzeby psychologiczne: autonomia, kompetencja i relacje społeczne. Ich zaspokojenie sprzyja wewnętrznej motywacji i zdolności do podejmowania wyzwań, podczas gdy ich brak prowadzi do obniżonego dobrostanu i bierności³. Teoria ta znajduje szerokie

² J. Flis, M. Dębski, *MŁODE GŁOWY. Otwarcie o zdrowiu psychicznym*, Raport z badania dotyczącego zdrowia psychicznego, poczucia własnej wartości i sprawczości wśród młodych ludzi, Fundacja UNAWEZA, Warszawa 2023, https://mlodeglowy.pl/wp-content/uploads/2023/04/MŁODE-GŁOWY.-Otwarcie-o-zdrowiu-psychicznym_-Raport-final.pdf (dostęp: 28.09.2025).

³ E.L. Deci, R.M. Ryan, *Self-Determination Theory and the Facilitation of Intrinsic Motivation, Social Development, and Well-Being*, „American Psychologist”, 2000, no. 55(1), p. 68–78, https://selfdeterminationtheory.org/SDT/documents/2000_RyanDeci_SDT.pdf (dostęp: 23.09.2025).

zastosowanie w badaniach nad edukacją i rozwojem młodzieży, stanowiąc punkt wyjścia do refleksji nad tym, jak konstruować środowisko sprzyjające aktywizacji młodych ludzi.

W obszarze kompetencji przyszłości literatura wskazuje na rosnące znaczenie umiejętności nienależących do tradycyjnie rozumianej wiedzy encyklopedycznej. Raport OECD *The Future of Education and Skills. Education 2030*⁴ podkreśla, że w świecie przyspieszonych zmian technologicznych i globalizacji kluczowe stają się takie cechy, jak zdolność do krytycznego myślenia, adaptacji, współpracy czy kreatywnego rozwiązywania problemów. Podobny kierunek wyznaczają polskie opracowania, takie jak *Standardy kształcenia kompetencji przyszłości*, w których akcentuje się rolę uczelni i instytucji edukacyjnych w rozwijaniu umiejętności miękkich i przedsiębiorczych, odpowiadających na potrzeby rynku pracy⁵.

Z kolei raport *Future of Jobs*, przygotowany przez Światowe Forum Ekonomiczne⁶, wskazuje na ewolucję rynku pracy w perspektywie dekady, podkreślając konieczność dostosowania systemów edukacyjnych i programów wsparcia młodzieży do zmieniającej się struktury zawodów. Wśród najważniejszych kompetencji wymienia się umiejętności cyfrowe, krytyczne myślenie, zdolność uczenia się przez całe życie i współpracę w zróżnicowanych zespołach⁷.

Jednym z kluczowych obszarów literatury jest przedsiębiorczość młodzieży. Raport Global Entrepreneurship Monitor (GEM) dotyczący Polski z 2024 roku⁸ wskazuje, że chociaż zainteresowanie młodych osób prowadzeniem własnej działalności pozostaje wysokie, to wskaźniki faktycznej aktywności przedsiębiorczej są nadal umiarkowane. Bariery obejmują m.in. brak kapitału, niewystarczające doświadczenie i ograniczone sieci kontaktów⁹. Analizy międzynarodowe, takie jak raport R. Blackburna i J. Gamble'a¹⁰, podkreślają ponadto istnienie luki pomiędzy intencjami a realnymi działaniami – aż 40% młodych deklaruje chęć

⁴ *The Future of Education and Skills. Education 2030*, s. 5, *op. cit.*

⁵ *Standardy kształcenia kompetencji przyszłości*, red. P. Strojny, P. Nowak, M. Hetmańczyk, J. Malaka, K. Skrzek, Fundacja Przedsiębiorczości, Warszawa 2021, https://www.parp.gov.pl/storage/publications/pdf/raport062022_fppp_19022025.pdf (dostęp: 23.09.2025).

⁶ *The Future of Jobs Report 2020*, *op. cit.*

⁷ *Ibidem*.

⁸ *GEM Poland 2024 Report*, Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości, Warszawa 2024, https://www.parp.gov.pl/storage/publications/pdf/RAPORT-z-badania-GEM---Polski_WCAG-11_10_2024.pdf (dostęp: 21.09.2025).

⁹ *Ibidem*, s. 18.

¹⁰ R. Blackburn, J. Gamble, *Youth Entrepreneurship: Contemporary Challenges and Ways Forward*, Brett Centre for Entrepreneurship, University of Liverpool Management School, Liverpool 2024, <https://livrepository.liverpool.ac.uk/3183165/7/Youth%20Entrepreneurship%20Policy%20Contemporary%20Challenges%20and%20Ways%20Forward.pdf> (dostęp: 23.09.2025).

prowadzenia biznesu, lecz mniej niż 10% faktycznie go zakłada. Na przeszkodzie stoją bariery instytucjonalne, kulturowe i psychologiczne, w tym obawa przed porażką¹¹.

Szczególnie istotne są badania dotyczące polskich uwarunkowań przedsiębiorczości. Analizy wskazują, że zmieniają się postawy młodzieży wobec zakładania działalności gospodarczej – coraz częściej młodzi postrzegają przedsiębiorczość jako realną ścieżkę rozwoju, choć nadal dużą rolę w tym zakresie odgrywają czynniki rodzinne i środowiskowe¹². Podobne wnioski przynosi raport GEM, akcentując znaczenie wsparcia instytucjonalnego i kultury przedsiębiorczej w szkołach i na uczelniach¹³.

W literaturze przedmiotu pojawia się również wątek aspiracji młodzieży w kontekście globalnym. Raport OECD *Youth Aspirations and the Reality of Jobs in Developing Countries*¹⁴ wskazuje, że młodzi w krajach rozwijających się często aspirują do zawodów atrakcyjnych i prestiżowych, lecz realia rynku pracy nie pozwalają na ich realizację. Ta luka między aspiracjami a rzeczywistością może prowadzić do frustracji i poczucia wykluczenia¹⁵. Wnioski te są zbieżne z obserwacjami dotyczącymi Polski, gdzie młodzież również konfrontuje marzenia z ograniczeniami strukturalnymi i ekonomicznymi.

Podsumowując, przegląd literatury ukazuje złożony obraz młodzieży stojącej w obliczu licznych wyzwań: od problemów psychologicznych i potrzeby wsparcia motywacyjnego, przez konieczność nabywania nowych kompetencji, aż po bariery przedsiębiorczości i niedopasowanie aspiracji do realiów rynku pracy. Wnioski płynące z tych badań stanowią solidny fundament do dalszej analizy potrzeb młodych ludzi w Polsce i poszukiwania mechanizmów wsparcia, które pozwolą im skutecznie rozwijać potencjał i realizować cele życiowe.

¹¹ *Ibidem*.

¹² T. Łuczka, E. Gano, *Zmiany postaw przedsiębiorczych młodzieży w zależności od miejsca zamieszkania w latach 2017–2021*, „Horyzonty Polityki”, 2022, nr 13(43), s. 175–198.

¹³ *GEM Poland 2024 Report*, *op. cit.*

¹⁴ *Youth Aspirations and the Reality of Jobs in Developing Countries: Mind the Gap*, OECD Development Centre Studies. OECD Publishing, Paris 2017, https://www.oecd.org/content/dam/oecd/en/publications/reports/2017/11/youth-aspirations-and-the-reality-of-jobs-in-developing-countries_g1g8487f/9789264285668-en.pdf (dostęp: 24.09.2025).

¹⁵ *Ibidem*.

2. Plany na przyszłość – gdzie młodzież widzi siebie za 5 lat?

Analiza wyników ankiety przeprowadzonej przez Stowarzyszenie Eventre¹⁶ wśród 322 respondentów wskazuje, że zdecydowana większość młodzieży postrzega swoją przyszłość w perspektywie pięciu lat przede wszystkim w kontekście edukacji oraz pierwszych doświadczeń zawodowych. Ponad połowa badanych (53,4%, 172 osoby) planuje studia na uczelni w Polsce, co dowodzi, że mimo zachodzących zmian i krytyki systemu edukacji, uczelnie w kraju wciąż postrzegane są jako naturalna i stabilna ścieżka rozwoju po ukończeniu szkoły średniej.

Z kolei 20,2% młodych (65 osób) zadeklarowało chęć podjęcia studiów za granicą, co wskazuje na rosnącą mobilność edukacyjną i aspiracje globalne. 10,6% respondentów (34 osoby) planuje założenie własnej działalności gospodarczej, co stanowi istotny sygnał rosnącego zainteresowania przedsiębiorczością młodzieży. Jednocześnie 8,7% badanych (28 osób) chce skoncentrować się na pracy zawodowej, natomiast 7,1% (23 osoby) przyznało, że nie posiada sprecyzowanych planów.

Tabela 1. Plany młodzieży na przyszłość (perspektywa 5 lat)

Odpowiedź	Liczba osób	Procent
Studia na uczelni w Polsce	172	53,4%
Studia za granicą	65	20,2%
Własna działalność gospodarcza	34	10,6%
Praca zawodowa	28	8,7%
Inne odpowiedzi (nie wiem, nie widzę jej w ogóle, itd.)	23	7,1%

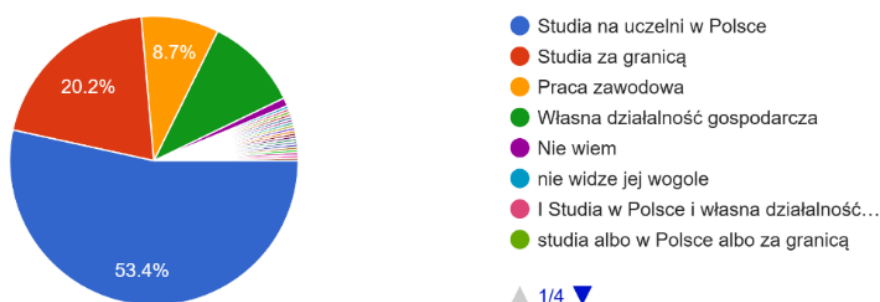
Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych Stowarzyszenia Eventre (2024).

Interpretacja wyników wskazuje, że młodzież posiada wyraźnie sprecyzowane aspiracje edukacyjne i zawodowe, przy czym dominują plany związane z podjęciem studiów wyższych. Zainteresowanie studiami za granicą można interpretować jako dążenie do uzyskania wyższej jakości kształcenia i zdobycia kompetencji językowych oraz międzynarodowych. Deklaracje

¹⁶ Stowarzyszenie Eventre zostało założone 16.09.2024 r. Jego podstawowym celem jest wspieranie rozwoju młodych osób i dorosłych poprzez promowanie samorozwoju, przedsiębiorczości i współpracy oraz organizację inicjatyw edukacyjnych, społecznych i networkingowych, budujących aktywną i zintegrowaną społeczność.

dotyczące przedsiębiorczości są natomiast zgodne z trendami obserwowanymi w raportach *GEM Poland 2024*¹⁷ oraz międzynarodowych analizach¹⁸.

322 responses

Rysunek 1. Jak wyobrażasz sobie swoją przyszłość za 5 lat? (pod kątem kariery)

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych Stowarzyszenia Eventre (2024).

Czego młodzież oczekuje od przyszłej pracy?

Analiza wyników badania ankietowego wskazuje, że oczekiwania młodych ludzi wobec przyszłej pracy koncentrują się wokół trzech kluczowych aspektów: pracy zgodnej z pasją (78%, 251 osób), stabilności finansowej (66,8%, 215 osób) oraz wysokich zarobków (59,6%, 192 osoby). Kolejnymi istotnymi elementami są: możliwość rozwoju (47,2%, 152 osoby) oraz swoboda w organizacji pracy (30,4%, 98 osób).

Tabela 2. Oczekiwania młodzieży wobec przyszłej pracy zawodowej

Odpowiedź	Liczba osób	Procent
Praca z pasją	251	78,0%
Stabilność finansowa	215	66,8%
Wysokie zarobki	192	59,6%
Możliwość rozwoju	152	47,2%
Swoboda pracy	98	30,4%
Możliwość pomagania innym	64	19,9%
Inne (pojedyncze odpowiedzi)	<5	<2%

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych Stowarzyszenia Eventre (2024).

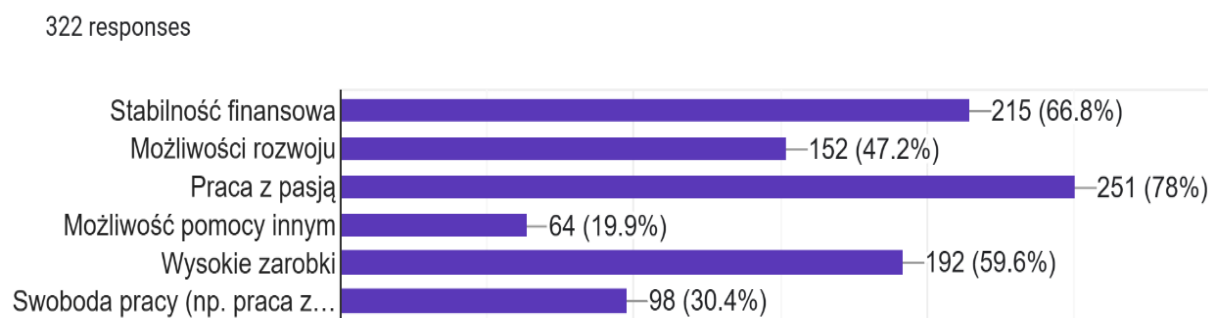
¹⁷ *GEM Poland 2024 Report*, op. cit.

¹⁸ R. Blackburn, J. Gamble, op. cit.

Wyniki jednoznacznie wskazują, że młodzież oczekuje od przyszłej pracy przede wszystkim połączenia sensu i bezpieczeństwa. Najwyżej ocenione odpowiedzi – praca z pasją oraz stabilność finansowa – stanowią dwa główne filary, które kształtują wizję zatrudnienia. Wbrew popularnym stereotypom, młodzi ludzie nie kierują się wyłącznie chęcią szybkiego zysku; wysokie zarobki są ważne, ale nie stanowią jedyne priorytetu. Można to interpretować jako przejaw pragmatyzmu młodego pokolenia, które poszukuje równowagi między rozwojem osobistym a bezpieczeństwem materialnym¹⁹²⁰.

Interesującym wnioskiem jest relatywnie niskie wskazanie „możliwości pomagania innym” (19,9%). Choć altruizm nie zajmuje centralnego miejsca, nie oznacza to jego braku. Prawdopodobnie jest on realizowany pośrednio – np. poprzez wykonywanie pracy zgodnej z pasją lub działalność w sektorach prospołecznych. Podobne zjawiska były obserwowane również w badaniach międzynarodowych, gdzie podkreśla się, że młodzież stawia na rozwój indywidualny i stabilność, traktując działania altruistyczne jako efekt uboczny wyboru satysfakcjonującej ścieżki zawodowej²¹²².

Podsumowując, młodzież oczekuje pracy, która zapewni jej równocześnie poczucie sensu, możliwości rozwoju i stabilności finansowej. Wyniki wpisują się w globalne trendy, zgodnie z którymi kluczowe znaczenie mają nie tylko zarobki, ale również zgodność pracy z własnymi wartościami i aspiracjami.

Rysunek 2. Co jest dla ciebie najważniejsze w przyszłej pracy zawodowej?

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych Stowarzyszenia Eventre (2024).

¹⁹ *The Future of Education and Skills. Education 2030*, op. cit.

²⁰ *The Future of Jobs Report 2020*, op. cit.

²¹ *Youth Aspirations and the Reality of Jobs in Developing Countries: Mind the Gap*, op. cit.

²² R. Blackburn, J. Gamble, op. cit.

Przedsiębiorczość – marzenie czy realna ambicja?

Analiza odpowiedzi na pytanie ankietowe: „Czy rozważasz założenie własnej działalności gospodarczej?” wskazuje, że młodzież w zdecydowanej większości nie wyklucza takiej możliwości.

Łącznie aż 85,7% badanych nie wyklucza możliwości prowadzenia własnej firmy, co stanowi bardzo wysoki odsetek jak na grupę uczniów szkół średnich. Wynik ten dowodzi, że przedsiębiorczość jest traktowana przez młodych nie jako odległa idea, lecz jako realna alternatywa wobec tradycyjnych form zatrudnienia.

Odpowiedzi „jeszcze nie wiem” (43,8%) wskazują na silną potrzebę edukacji praktycznej – warsztatów, doradztwa oraz kontaktu z przykładami rzeczywistych działań biznesowych. Warto podkreślić, że już 2,5% respondentów prowadzi własną działalność, co pokazuje, iż nie mamy do czynienia wyłącznie z deklaracjami, ale także z faktyczną aktywnością gospodarczą.

Tabela 3. Deklaracje młodzieży dotyczące planów założenia własnej działalności gospodarczej

Odpowiedź	Liczba osób	Procent
Tak	127	39,4%
Jeszcze nie wiem	141	43,8%
Nie	46	14,3%
Już prowadzę działalność	8	2,5%

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych Stowarzyszenia Eventre (2024).

Badania dowodzą, że młodzież jest otwarta na niezależność zawodową i myśli o niej poważnie. Potencjał przedsiębiorczości w tej grupie jest znaczny, lecz wciąż często niewykorzystany. Wynika to z barier wskazywanych również w literaturze – takich jak brak doświadczenia, ograniczony dostęp do kapitału czy niewystarczające wsparcie instytucjonalne²³²⁴.

Dlatego szkoły, organizacje pozarządowe i instytucje publiczne powinny w większym stopniu otworzyć młodym drzwi do rozwoju kompetencji przedsiębiorczych – poprzez

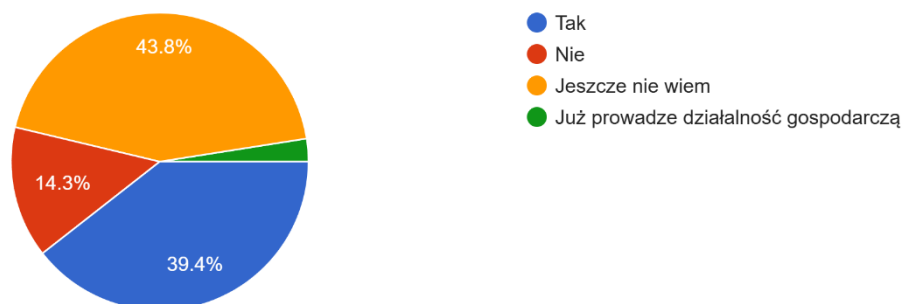
²³ GEM Poland 2024 Report, *op. cit.*

²⁴ R. Blackburn, J. Gamble, *op. cit.*

warsztaty, programy mentoringowe, spotkania z praktykami czy dostęp do narzędzi planowania biznesu.

Podsumowując, przedsiębiorczość wśród młodzieży jest nie tylko marzeniem, ale coraz częściej realną ambicją, która – przy odpowiednim wsparciu – może przekształcać się w konkretne działania i innowacyjne inicjatywy.

322 responses

Rysunek 3. Czy rozważasz założenie własnej działalności gospodarczej?

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych Stowarzyszenia Eventre (2024).

Barier i przeszkody w realizacji celów

Analiza wyników ankiety w części dotyczącej przeszkód mogących utrudniać młodzieży realizację celów, wskazuje na zróżnicowany katalog barier – zarówno o charakterze zewnętrznym, jak i wewnętrznym.

Najczęściej wskazywaną barierą jest brak środków finansowych (46,6%), co podkreśla wagę ograniczeń materialnych w kontekście realizacji planów edukacyjnych i zawodowych. Niewiele mniej respondentów wskazało na brak pewności siebie (44,1%) oraz niepewność co do wybranej ścieżki zawodowej (41,6%). Te wyniki dowodzą, że obok barier obiektywnych znaczącą rolę odgrywają także bariery psychologiczne.

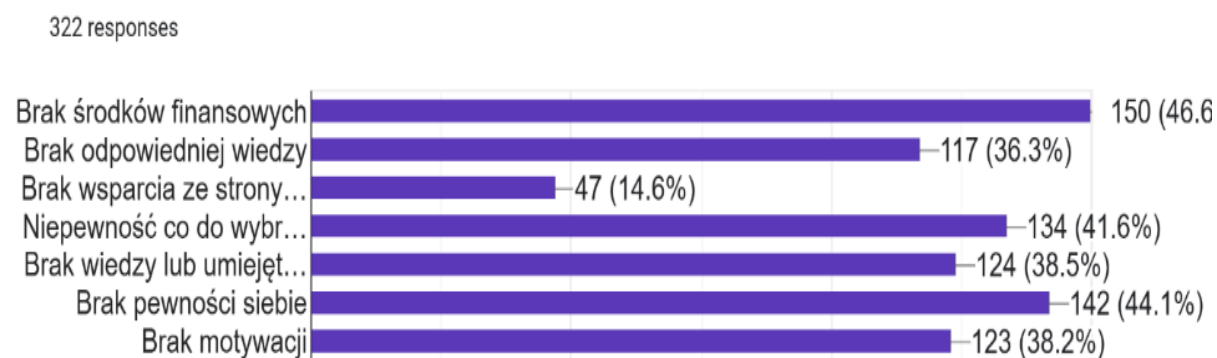
Na dalszych miejscach znalazły się: brak wiedzy lub umiejętności (38,5%), brak motywacji (38,2%) oraz brak odpowiedniej wiedzy (36,3%). Co ciekawe, stosunkowo niewielki odsetek respondentów (14,6%) wskazał na brak wsparcia ze strony otoczenia, co nie oznacza, że czynnik ten jest mniej istotny – raczej, że młodzież dostrzega przede wszystkim bariery wewnętrzne i finansowe.

Tabela 4. Bariery i przeszkody w realizacji celów młodzieży

Przeszkoda	Liczba wskazań	Procent
Brak środków finansowych	150	46,6%
Brak pewności siebie	142	44,1%
Niepewność co do wybranej ścieżki	134	41,6%
Brak wiedzy lub umiejętności	124	38,5%
Brak motywacji	123	38,2%
Brak odpowiedniej wiedzy	117	36,3%
Brak wsparcia ze strony otoczenia	47	14,6%

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych Stowarzyszenia Eventre (2024).

Interpretacja wyników pozwala stwierdzić, że młodzież nie jest bierna ani pozbawiona aspiracji. Wręcz przeciwnie – bariery są przez nią jasno zdefiniowane i można je podzielić na zewnętrzne (brak środków finansowych, brak wsparcia instytucjonalnego) oraz wewnętrzne (niepewność, brak pewności siebie, niska samoocena). Takie ujęcie jest zgodne z teorią autodeterminacji, która podkreśla rolę wsparcia społecznego i edukacyjnego w budowaniu poczucia kompetencji i autonomii²⁵.

Rysunek 4. Jakie przeszkody mogą Cię powstrzymać przed realizacją twoich celów?

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych Stowarzyszenia Eventre (2024).

Podsumowując, uzyskane dane jednoznacznie wskazują na potrzebę kompleksowego systemu wsparcia, obejmującego:

²⁵ E.L. Deci, R.M. Ryan, *op. cit.*, p. 68–78.

- programy edukacyjne rozwijające wiedzę i kompetencje;
- mentoring i doradztwo, wzmacniające pewność siebie i motywację;
- instrumenty finansowe ułatwiające realizację planów edukacyjnych i przedsiębiorczych.

Umiejętności przyszłości – co młodzież chce rozwijać?

Analiza danych ankietowych pokazuje, że młodzież wyraźnie identyfikuje kompetencje miękkie jako kluczowe dla osiągnięcia sukcesu zawodowego. Najczęściej wskazywaną umiejętnością są kompetencje komunikacyjne (60,6%), obejmujące nie tylko umiejętność wypowiadania się, lecz także słuchania, współpracy i asertywności. Na kolejnych miejscach znalazły się: zarządzanie czasem (54,7%), kompetencje językowe (51,2%), samodzielność (49,7%) oraz rozwiązywanie problemów (47,8%). Zestawienie to wskazuje na rosnącą świadomość młodzieży w zakresie organizacji pracy, elastyczności i zdolności adaptacyjnych – cech wysoko cenionych na współczesnym rynku pracy^{26 27}.

W dalszej kolejności młodzież wskazywała także na: kreatywność (44,4%), krytyczne myślenie (43,5%), umiejętności adaptacyjne (38,2%) oraz pracę w zespole (35,1%). Znacznie rzadziej wymieniano natomiast umiejętności przywódcze (17,1%) i wystąpienia publiczne połączone z autoprezentacją (20,2%). Wynik ten można interpretować jako przejaw niedoceny przywództwa i autoprezentacji, co prawdopodobnie wynika z ograniczonego doświadczenia w tym zakresie (np. brak udziału w debatach, wystąpieniach publicznych czy projektach rówieśniczych).

Tabela 5. Umiejętności przyszłości wskazywane przez młodzież

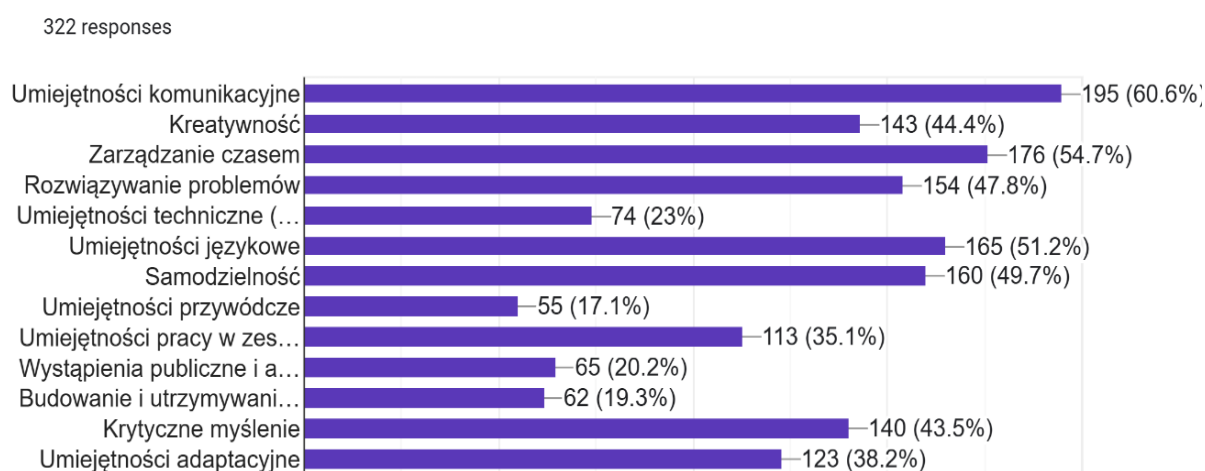
Umiejętność	Liczba wskazań	% respondentów
Umiejętności komunikacyjne	195	60,6%
Zarządzanie czasem	176	54,7%
Umiejętności językowe	165	51,2%
Samodzielność	160	49,7%
Rozwiązywanie problemów	154	47,8%

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych Stowarzyszenia Eventre (2024).

²⁶ *The Future of Education and Skills. Education 2030, op. cit.*

²⁷ *The Future of Jobs Report 2020, op. cit.*

Młodzież bardzo trafnie wskazuje kompetencje miękkie jako kluczowe, szczególnie komunikację, zarządzanie czasem i rozwiązywanie problemów. Niedocenienie roli przywództwa i autoprezentacji sugeruje konieczność wdrażania działań wspierających rozwój w tych obszarach, aby w pełni przygotować młode osoby do wyzwań rynku pracy i przedsiębiorczości. Oznacza to, że programy edukacyjne powinny w jeszcze większym stopniu akcentować rolę przywództwa i autoprezentacji, aby domknąć lukę między oczekiwaniami młodzieży a potrzebami rynku pracy.

Rysunek 5. Jakie umiejętności uważasz za najważniejsze dla osiągnięcia sukcesu zawodowego?

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych Stowarzyszenia Eventre (2024).

Czy szkoła wspiera rozwój młodzieży?

Analiza wyników ankiety pokazuje, że uczniowie krytycznie oceniają rolę szkoły w przygotowaniu do przyszłości zawodowej. Jedynie 5,3% badanych (17 osób) uznało, że szkoła „w pełni” dostarcza im wiedzy i umiejętności potrzebnych do osiągnięcia celów. Znacznie większa część respondentów (46,3%, 149 osób) wskazała na odpowiedź „częściowo”, a 34,5% (111 osób) oceniło wsparcie szkoły jako „w małym stopniu”. Najbardziej niepokojący jest fakt, że aż 14% ankietowanych (45 osób) uważa, iż szkoła w ogóle nie dostarcza im niezbędnych kompetencji.

Tabela 6. Ocena stopnia, w jakim szkoła wspiera rozwój młodzieży

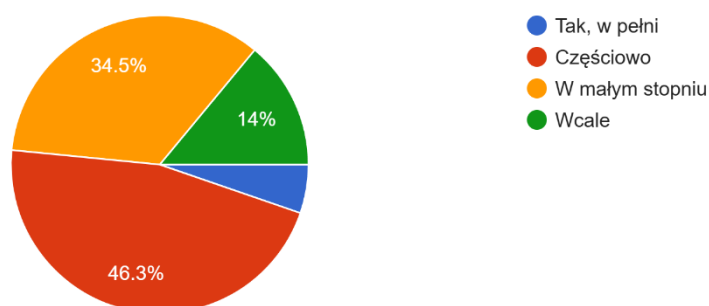
Odpowiedź	Liczba osób	Procent
Tak, w pełni	17	5,3%
Częściowo	149	46,3%
W małym stopniu	111	34,5%
Wcale	45	14%

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych Stowarzyszenia Eventre (2024).

Uzyskane dane sugerują, że szkoła w obecnym kształcie nie spełnia oczekiwań uczniów związanych z przygotowaniem do przyszłości zawodowej. Młodzież dostrzega niedopasowanie treści kształcenia, ograniczoną liczbę zajęć praktycznych, niewystarczający rozwój kompetencji miękkich oraz brak kontaktu z realiami rynku pracy. Taki obraz jest spójny z wnioskami płynącymi z raportów OECD (2018)²⁸ i WEF (2020)²⁹, które wskazują, że system edukacji powinien w większym stopniu koncentrować się na rozwijaniu kompetencji kluczowych, takich jak krytyczne myślenie, adaptacyjność i umiejętności współpracy.

Podsumowując, opinie młodzieży jasno wskazują, że szkoła pełni rolę istotną, lecz niewystarczającą w procesie przygotowania do dorosłego życia zawodowego. W konsekwencji młodzi ludzie poszukują wsparcia w inicjatywach pozaszkolnych, takich jak programy edukacyjne organizacji społecznych, warsztaty czy mentoring, które uzupełniają luki systemowe i odpowiadają na rzeczywiste potrzeby rozwojowe.

322 responses

Rysunek 6. Czy szkoła dostarcza Ci wiedzy i umiejętności potrzebnych do osiągnięcia Twoich przyszłych celów?

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych Stowarzyszenia Eventre (2024).

²⁸ *The Future of Education and Skills. Education 2030, op. cit.*

²⁹ *The Future of Jobs Report 2020, op. cit.*

Jakiego wsparcia potrzebują?

Analiza danych ankietowych pokazuje, że młodzież najczęściej wskazuje na potrzebę wsparcia w trzech głównych obszarach. Najwięcej respondentów (43,2%) wybrało warsztaty z rozwoju osobistego, co potwierdza rosnące znaczenie pracy nad własną pewnością siebie, odpornością psychiczną i motywacją. Niemal równie często wskazywano na warsztaty z planowania kariery i wyznaczania celów (41,6%), co sugeruje, że młodzi ludzie poszukują praktycznych narzędzi ułatwiających świadome kształtowanie ścieżki zawodowej. Trzecią najczęściej wybieraną formą wsparcia były spotkania z ekspertami branżowymi (39,4%), które młodzież traktuje jako cenne źródło wiedzy o realiach rynku pracy i okazję do inspiracji.

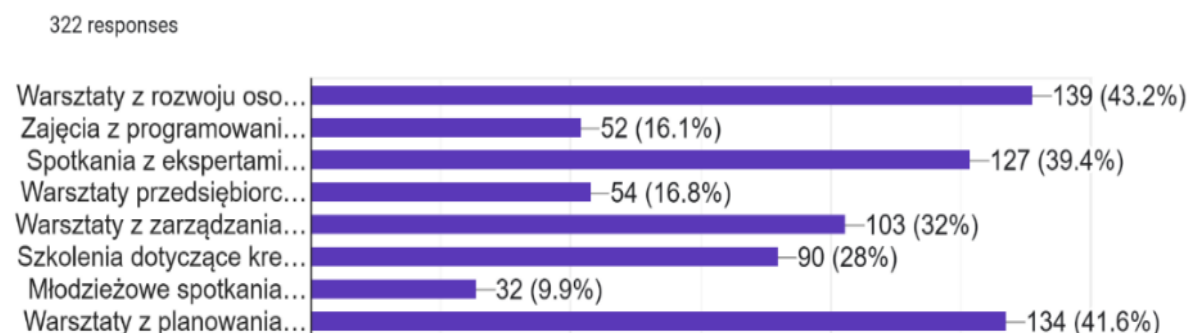
Na dalszych miejscach uplasowały się warsztaty z zarządzania finansami osobistymi (32%) oraz szkolenia dotyczące kreatywnego działania (28%). Stosunkowo niski odsetek badanych wskazał natomiast na warsztaty przedsiębiorczości (16,8%) i zajęcia technologiczne (16,1%). Wynik ten można interpretować jako przejaw niedostatecznej świadomości znaczenia kompetencji przedsiębiorczych i cyfrowych wśród młodzieży.

Tabela 7. Oczekiwane formy wsparcia młodzieży

Rodzaj zajęć	Liczba wskazań	% odpowiedzi
Warsztaty z rozwoju osobistego	139	43,2%
Warsztaty z planowania kariery i wyznaczania celów	134	41,6%
Spotkania z ekspertami branżowymi	127	39,4%
Warsztaty z zarządzania finansami osobistymi	103	32%
Szkolenia dotyczące kreatywnego działania	90	28%
Warsztaty przedsiębiorczości	54	16,8%
Zajęcia z programowania / nowych technologii	52	16,1%
Młodzieżowe spotkania networkingowe	32	9,9%

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych Stowarzyszenia Eventre (2024).

Młodzież nie potrzebuje wyłącznie wiedzy teoretycznej, lecz przede wszystkim narzędzi rozwijających kompetencje miękkie i umiejętności praktyczne. Szczególnie ważne okazują się warsztaty wzmacniające rozwój osobisty, planowanie kariery i kontakt z ekspertami. Wyniki te jednoznacznie potwierdzają rosnące zapotrzebowanie na edukację ukierunkowaną na praktykę, mentoring i nowoczesne doradztwo zawodowe.

Rysunek 7. Jakie narzędzie lub zajęcia dodatkowe byłyby dla Ciebie najbardziej przydatne?

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych Stowarzyszenia Eventre (2024).

Inspiracje i mentoring – kogo słuchają młodzi i jakiego kontaktu potrzebują?

Analiza wyników ankiety pokazuje, że młodzież w dużej mierze nie posiada stałych osób inspirujących, które wspierałyby ich w osiąganiu celów życiowych i zawodowych. Tylko 32,9% respondentów (106 osób) zadeklarowało, że ma wzór do naśladowania, a 34,8% (112 osób) wskazało, iż czasami spotyka osoby inspirujące. Z kolei 20,8% (67 osób) zadeklarowało brak takich osób, ale wyraziło chęć ich poznania. Natomiast 11,5% (37 osób) stwierdziło, że nie potrzebuje tego typu wsparcia.

Tabela 8. Posiadanie osoby inspirującej przez młodzież

Odpowiedź	Liczba osób	Procent
Tak, mam wzór do naśladowania	106	32,9%
Czasami spotykam inspirujące osoby	112	34,8%
Nie mam, ale chętnie bym poznał(a)	67	20,8%
Nie jest mi to potrzebne	37	11,5%

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych Stowarzyszenia Eventre (2024).

Kolejne pytanie dotyczyło udziału w zajęciach mentoringowych z osobami doświadczonymi. Blisko połowa respondentów (46,9%, 151 osób) wyraziła jednoznaczną chęć uczestnictwa w takich inicjatywach, a aż 45% (145 osób) zaznaczyło, że decyzja zależałaby od tematyki zajęć. Jedynie 8,1% (26 osób) stwierdziło brak zainteresowania.

Tabela 9. Deklaracje udziału w zajęciach mentoringowych

Odpowiedź	Liczba osób	Procent
Tak	151	46,9%
Może, zależy od tematu	145	45,0%
Nie	26	8,1%

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych Stowarzyszenia Eventre (2024).

Dane wskazują, że młodzież dostrzega wartość w relacjach z inspirującymi osobami i mentorami, choć tylko część posiada takie wzorce na co dzień. Znaczna grupa badanych, która zadeklarowała brak osób inspirujących, wyraziła jednocześnie chęć ich poznania. Świadczy to o dużym zapotrzebowaniu na rozwój inicjatyw mentoringowych i edukacji rówieśniczej.

322 responses

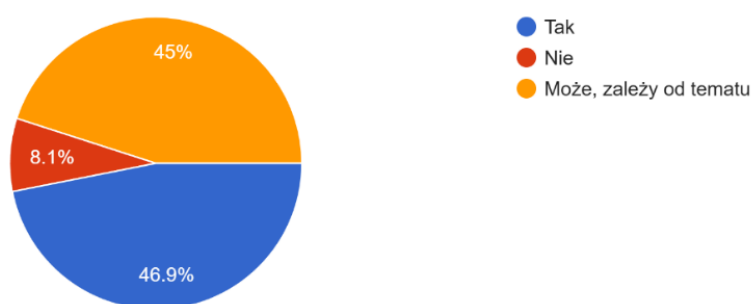

Rysunek 8. Czy masz osobę lub osoby, które inspirują Cię w osiągnięciu Twoich celów?

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych Stowarzyszenia Eventre (2024).

Jeszcze wyraźniej pokazują to wyniki dotyczące mentoringu: niemal 92% młodzieży (odpowiedzi „tak” i „może”) widzi sens w uczestnictwie w tego typu zajęciach. Otwiera to przestrzeń do wdrażania programów opartych na bezpośrednich relacjach z praktykami – bardziej cenionych niż tradycyjne formy edukacji.

322 responses

Rysunek 9. Czy chciałbyś/chciałabyś uczestniczyć w zajęciach mentoringowych prowadzonych przez osoby doświadczone w interesujących Cię dziedzinach?

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych Stowarzyszenia Eventre (2024).

Młodzież potrzebuje nie tylko wiedzy, ale przede wszystkim kontaktu z ludźmi, którzy są autorytetami i praktykami w swoich dziedzinach. Mentoring, spotkania z ekspertami i inicjatywy rówieśnicze mogą stać się kluczowym narzędziem wspierającym rozwój młodych ludzi, wypełniającym lukę pomiędzy tradycyjną edukacją a rzeczywistymi potrzebami rynku pracy i życia społecznego.

Podsumowanie i wnioski końcowe

Przeprowadzone badania pozwalają nakreślić spójny obraz aspiracji, oczekiwań i barier rozwojowych młodzieży w Polsce. Uzyskane wyniki wskazują, że młodzi ludzie charakteryzują się wysokim poziomem ambicji edukacyjnych i zawodowych, a ich plany dotyczące przyszłości są w dużej mierze konkretne i realistyczne. Większość respondentów wiąże swoją przyszłość z kontynuacją nauki w kraju lub za granicą, natomiast część z nich dostrzega w przedsiębiorczości realną alternatywę wobec tradycyjnych form zatrudnienia. Zjawisko to świadczy o stopniowej zmianie mentalności młodego pokolenia, które coraz częściej postrzega własną aktywność i inicjatywę jako kluczowy czynnik osiągnięcia sukcesu.

Uzyskane dane wskazują na utrzymujące się bariery, które ograniczają pełną realizację aspiracji młodzieży. Najczęściej wymieniane przeszkody mają charakter finansowy oraz psychologiczny – dotyczą braku środków materialnych, niepewności co do własnych kompetencji oraz obaw przed niepowodzeniem. Wyniki te są zgodne z obserwacjami opisanymi w literaturze przedmiotu, która podkreśla znaczenie wsparcia społecznego, mentoringu i budowania poczucia sprawczości w procesie rozwoju młodych ludzi.

Ważnym wnioskiem płynącym z badań jest również potrzeba wzmocnienia edukacji w zakresie kompetencji miękkich i przedsiębiorczych. Respondenci najczęściej wskazują komunikację, zarządzanie czasem, samodzielność i rozwiązywanie problemów jako umiejętności najistotniejsze dla ich rozwoju. Takie preferencje w pełni korespondują z rekomendacjami OECD oraz Światowego Forum Ekonomicznego dotyczącymi kształcenia kompetencji przyszłości. Wyniki badań potwierdzają, że szkoła w obecnej formie nie w pełni odpowiada na te potrzeby, co skłania uczniów do poszukiwania dodatkowych form wsparcia – warsztatów, spotkań z ekspertami, czy programów mentoringowych.

Na szczególne podkreślenie zasługuje rola mentoringu i edukacji rówieśniczej jako skutecznych narzędzi wzmocnienia motywacji i samoświadomości młodzieży. Duża część respondentów wyraża potrzebę kontaktu z osobami inspirującymi i praktykami z różnych branż, co wskazuje na ogromny potencjał do rozwoju inicjatyw opartych na współpracy i wymianie doświadczeń. Włączenie tych elementów w system edukacji mogłoby znacząco zwiększyć efektywność kształcenia i przygotowanie młodych ludzi do wejścia na rynek pracy.

Weryfikacja hipotezy

Uzyskane wyniki potwierdzają przyjętą hipotezę, zgodnie z którą młodzież posiada jasno sprecyzowaną wizję swojej przyszłości, jednak w realizacji celów napotyka bariery natury finansowej i psychologicznej oraz ograniczone wsparcie systemowe. Wskazuje to na potrzebę tworzenia środowiska edukacyjnego, które nie tylko rozwija kompetencje przyszłości, lecz także wzmacnia poczucie sprawczości i pewności siebie młodych ludzi.

Ograniczenia badania

Dobór próby badawczej ($n = 322$) miał charakter celowy i ochotniczy, a wyniki opierają się na deklaracjach własnych respondentów oraz jednorazowym przekroju danych, co uniemożliwia wnioskowanie przyczynowe. W związku z tym rekomenduje się przeprowadzenie dalszych badań — w tym replikacji w różnych regionach kraju, analiz panelowych oraz pogłębionych wywiadów jakościowych — które pozwoliłyby lepiej uchwycić dynamikę i uwarunkowania rozwoju aspiracji młodzieży.

Końcowy wniosek

Zebrane dane wskazują, że młodzież w Polsce posiada jasno sprecyzowane i dojrzałe aspiracje edukacyjne oraz zawodowe, lecz ich realizacja jest wciąż ograniczana przez czynniki ekonomiczne, psychologiczne i systemowe. Budowanie pomostu między edukacją a praktyką – poprzez rozwój programów mentoringowych, współpracę ze środowiskiem eksperckim, projekty rozwijające kompetencje i mikrofinansowanie inicjatyw młodzieżowych – stanowi klucz do pełniejszego wykorzystania potencjału młodego pokolenia. Kompleksowe wsparcie,

łączące elementy edukacyjne, społeczne i finansowe, może przełożyć się na bardziej zrównoważony rozwój kapitału ludzkiego i społecznego, a w konsekwencji – na wzmocnienie przyszłego potencjału gospodarczego kraju.

Bibliografia

1. Becker G.S., *Human Capital: A Theoretical and Empirical Analysis, with Special Reference to Education*, University of Chicago Press, Chicago 1964.
2. Blackburn R., Gamble J., *Youth Entrepreneurship: Contemporary Challenges and Ways Forward*, Brett Centre for Entrepreneurship, University of Liverpool Management School, Liverpool 2024, <https://livrepository.liverpool.ac.uk/3183165/7/Youth%20Entrepreneurship%20Policy%20Contemporary%20Challenges%20and%20Ways%20Forward.pdf>
3. Deci E.L., Ryan R.M., *Self-Determination Theory and the Facilitation of Intrinsic Motivation, Social Development, and Well-Being*, „American Psychologist”, 2000, no. 55(1), https://selfdeterminationtheory.org/SDT/documents/2000_RyanDeci_SDT.pdf.
4. Flis J., Dębski M., *MŁODE GŁOWY. Otwarcie o zdrowiu psychicznym*, Raport z badania dotyczącego zdrowia psychicznego, poczucia własnej wartości i sprawczości wśród młodych ludzi, Fundacja UNAWEZA, Warszawa 2023, https://mlodeglowy.pl/wp-content/uploads/2023/04/MŁODE-GŁOWY.-Otwarcie-o-zdrowiu-psychicznym_-Raport-final.pdf.
5. *GEM Poland 2024 Report*, Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości, Warszawa 2024, https://www.parp.gov.pl/storage/publications/pdf/RAPORT-z-badania-GEM---Polski_WCAG-11_10_2024.pdf.
6. Łuczka T., Gano E., *Zmiany postaw przedsiębiorczych młodzieży w zależności od miejsca zamieszkania w latach 2017–2021*, „Horyzonty Polityki”, 2022, nr 13(43).
7. *Standardy kształcenia kompetencji przyszłości*, red. P. Strojny, P. Nowak, M. Hetmańczyk, J. Malaka, K. Skrzek, Fundacja Przedsiębiorczości, Warszawa 2021, https://www.parp.gov.pl/storage/publications/pdf/raport062022_fppp_19022025.pdf.
8. *The Future of Education and Skills. Education 2030*, OECD Publishing, Paris 2018. https://www.oecd.org/content/dam/oecd/en/publications/reports/2018/06/the-future-of-education-and-skills_5424dd26/54ac7020-en.pdf.
9. *The Future of Jobs Report 2020*, World Economic Forum, Geneva 2020, https://www3.weforum.org/docs/WEF_Future_of_Jobs_2020.pdf.
10. *Youth Aspirations and the Reality of Jobs in Developing Countries: Mind the Gap*, OECD Development Centre Studies. OECD Publishing, Paris 2017, https://www.oecd.org/content/dam/oecd/en/publications/reports/2017/11/youth-aspirations-and-the-reality-of-jobs-in-developing-countries_g1g8487f/9789264285668-en.pdf.